

Leto II

Uredništvo in uprava:
Ljubljana,
Novi trg št. 4/II

ZBOR

Štev. 11

Naročnina: letno Din 24--
polletno „ 12--
četrtletno „ 6--

Izhaja vsak drugi četrtek

GLASILO JUGOSLOVANSKEGA LJUDSKEGA GIBANJA ZBOR

»Dunajčani« in »Ženevci«

Zopet enkrat smo pravkar priče strankarskega umazanega početja licitiranja patriotizma, trkanja na prsi, gaženja v blato ali hlinjenja najsvetejših čustev. Vse se danes zlorablja v strankarske namene! Država, vera, nacija, državljanska in narodna zavednost. Vse je opljuvano s strankarsko zagrizenostjo, vse je poteptano v prah.

Kregajo se strankarji, kaj da je bilo važnejše za našo Jugoslavijo, ali majska deklaracija, ali Krfski pakt, ali jugoslovanski klub, ali jugoslovanski odbor, ali mafija, ali konjunkturke klike, ali strankarska elastičnost, ali zelo raztegljivi politični pojmi, itd., itd. — (Pri tem pa kažejo naravnost strašno nepoznavanje zgodovinskih dejstev iz domačih plotov. Tako se n. pr. trdi, da je Krfski pakt predvideval centralističen ustroj države, kar pa samo dokazuje, da trditelj nima niti pojma o vsebini Krfskega pakta, še manj pa o njegovem neposrednem povodu, ki leži daleč proč od Krfa na obalah čisto drugega morja, t. j. Črna nega morja, in katerega povod so bili zopet prav tisti, ki jih takoj dalje imenujemo. — Nihče pa se ne vpraša ali niso morda bili za Jugoslavijo važnejši od vseh strankarskih politikov in njihovih papirnatih del — vojaki. (Pa ne samo pred durmi Jugoslavije, ampak tudi v Jugoslaviji, kjer so posebno na Hrvaškem reševali Hrvate pred pokoljem in — pred Hrvati.) Če se ne motimo, je namreč Jugoslavija posledica — vojne, vojno pa vodi, kot izgleda — vojaki na bojnih poljanah. Z njih srčno krvjo se piše politika v vojni, ne pa s črnim tiskarsko barvo! Črnilo in tiskarska barva res lahko moralno in materialno zelo pomagata junakom na bojnih poljanah, lahko pa tudi pokvarita, kar je tam pridobljeno z nadčloveškim naporom, s trpljenjem in krvjo. Ne odrekamo torej obeh važnosti, nikakor pa ne moreta biti ta dva najvažnejša. Mnogo važnejši od njih je n. pr. če takoj — želodec, ki je igral pri nas — žal — mnogo večjo vlogo, kakor pa si to danes še upamo glasno priznati in marsikaj, kar je šlo izključno na rovaš želodca, krstimo danes namenoma ali nenamenoma z mnogo lepšimi imeni. Želodec je bil v mnogočem in mnogo kje edini naš Cavour! Nikar ne delajte osuplih obrazov nad to »nesramno« — odkritosrčnostjo, da si upamo imenovati otroka s pravim imenom! Bil je naš edini Cavour zato, ker pred tem ni nihče od strankarjev pripravil na Jugoslavijo ljudskega sreca, tako da je bila začetka nanjo pripravljena le mladina predvsem okrog »Preporoda« in redki starejši inteligenti, Sokoli i. dr., nikakor pa ne ljudstvo v splošnem, ki je bilo vzgojeno od strankarjev. Šele vojaški položaj na frontah in želodec na frontah in zaledju, šele kri in glad sta dala smer črnilu in tiskarski barvi, ne pa narobe. To bodi končno pribito, pa če je to komu prav ali ne!

V koliko je šla ta smer kakemu strankarju od srca in v koliko je bila le izraz konjunkturke in elastičnosti, se dokazuje najbolj po delu slehernega od njih sedaj v Jugoslaviji. Sedaj po 20ih letih vidimo čisto razločno, za kaj je komu takrat šlo. Kritična zgodovina se piše vedno šele takrat, ko smo se že odmaknili od dogodkov, ko je dogodka od vseh strani osvetlil čas, ko se ne vrtimo več med njimi, ko nas več ne prevzemajo iz neposredne bližine, ko jih gledamo iz ptičje in ne več žabje perspektive.

Mladina večinoma iz kroga »Preporoda« in redki starejši inteligenti, Sokoli i. dr., ki so prišli že na fronto z Jugoslavijo v srcu brez papirnatih ali srebrnih rogov, so se borili kot dobrovoljci rami ob rami z vojaki Piemonta Jugoslavije na bojnih poljanah, da s svojo krvjo spravijo doma strankarje in ljudstvo v tisto smer, ki vodi v veliko in

močno Jugoslavijo. Ko so jih privedli v to smer, ko so osvobodili in zedinili Jugoslavijo, so odložili orožje in odšli na svoje domove. Prepustili so delo svojih rok — Jugoslavijo — poklicnim politikom, za katere so mislili, da so jih s svojim delom na frontah že dovolj preusmerili.

Le redkokdaj se snidejo dobrovoljci. Če razvijejo svoj prapor, če dobrovoljci-kladivarji Jugoslavije izdajo svojo spominsko knjigo, ki opisuje njihovo trpljenje za Jugoslavijo takrat, ko se še Evropi in strankarjem niti sanjalo ni, da bo kedaj dejstvo. Tisti, ki bi se lahko smatrali kot glavni činitelji Jugoslavije, so preskromni, da bi se za to smatrali, drugim pa ne gre v račun, da bi jih za take priznali. In tako minejo njih slava skromno brez kresov, »Slovenec« se je tiskal ob neki taki priliki v dveh izdajah. V ljubljanski je pisal o dobrovoljcih in skrajšani obliki, ker mu je neki drug članek nehote napravil prostor, v podeželski pa ni pisal v nobeni obliki. Triumf pa uživata črnilo in tiskarska barva; ne brez — želodca!

Res, čudna so pota mode! Po dvajsetih letih se je zopet jel oglašati želodec. Toda to pot to ni posledica vojne, temveč posledica strankarskega državnega gospodarjenja po vojni. In ker je želodec ostal sam le s strankarji samimi, zato mislijo strankarji, da je dovolj, če slepo slede želodcu, ali pa če vplivajo nanj po svoje, ne da bi ga napolnili. To pot ni bojevnikov na bojnih poljanah, ki bi usmerjali strankarje in zamenjali želodec s srcem, nasprotno, strankarji prepričujejo svet, češ, da so se takrat kar sami usmerjali ali pa vsaj, da jih niso bojevniki, pa potem tudi ljudstvo usmerjali k veliki in močni Jugoslaviji.

Toda k sreči so ti bojevniki še živi, danes so prav med nami. Le orožje so bili odložili, ne pa volje in odločnosti, s katero so že nekoč obrnili kolo usode v pravo smer! Tisti, ki so že nekoč usmerjali strankarje, želodec pa zamenjali s srcem, so še tu in uvidevajo, da so delo svojih rok — Jugoslavijo prepustili nevrednim, da so se motili, ko so mislili,

Poziv!

Naši jugoslovanski vojni dobrovoljci — Slovenci so napisali svoje spomine o narodno revolucionarnem delovanju pred in med svetovno vojno. 20 let so čakali z objavo opisa svojih težkih in žrtev polnih krvavih potov čez vseh pet zemeljskih kontinentov. Če se oglašajo sedaj, ni povod samo 20. obletnica njihovega najslavnejšega nastopa v borbah v Dobrudži — marveč tudi sedanjí čas, ki kriči po oživiljenju dobrovoljskega duha in ognja v naši javnosti.

Dobrovoljci so izdali nad 800 strani obsežno, s 450 orig. slikami opremljeno krasno knjigo

DOBROVOLJCI KLADIVARJI JUGOSLAVIJE,

katero bodo dne 6. t. m. ob 11. uri dopoldne v svečanih akademijah v ljubljanskem opernem in mariborskem gledališču (v Mariboru 7. t. m. ob 20. uri) slovesno predali slovenski in jugoslovanski javnosti.

Zboraši!

Zvesti svojim načelom in smernicam Vas pozivamo, da z vsemi svojimi močmi podprete akcijo vojnih dobrovoljcev — teh najidealnejših in najnesebičnejših borcev za veliko in srečno Jugoslavijo, da kupujete njihovo knjigo (cena je malenkostna za tako bogato vsebino, event. presežek gre v podporo onih siromašnih dobrovoljcev, ki še vedno živijo v bedi) — kakor tudi da kolikor mogoče številno obiščete njihovi akademiji v Ljubljani in Mariboru.

Čast padlim, umrlim in še živečim borcem, ki so pristo- voljno zgrabili za orožje, da so skupno s hrabro srbsko vojsko pisali s svojo srčno krvjo gromovite, brezkompromisne deklaracije, brez katerih bi se ne mogla roditi naša Jugoslavija! V njih je bil pravi slovenski in jugoslovanski duh — duh »Zbora«!

da so svoje delo dokončali, da nasprotno vse bolj zori čas, ko bo treba zaklicati enim »smena!« in drugim »ablezunga!«!! »Kakor ste bili v ozadju, ko smo ustvarjali Jugoslavijo, tako spadate oboji v ozadje, ko rešujemo Jugoslavijo,« kakor Dunajčani tako Ženevci, kajti tudi ti slednji niso bili mnogo boljše. Čujmo samo, kaj je pisal pred letom o njih naš tovariš Zboraš v zborniškem listu »Budjenje« v Petrogradu:

Še vedno padajo iz ust naših poklicnih politikov neprestano navdušeni slavospevi naši demokraciji. Vsi so zanjo, vsi so prepričani, da je samo strankarska demokracija v stanju rešiti velike težave današnje dobe. In če mi trdimo, da je vse sedanje zlo prišlo ravno od te nesrečne »demokracije«, trdijo oni, da mi sploh nimamo »prave« demokracije — ko pa jo bomo dobili, bo vse zlo izginilo kot pod udarcem čarobne palice... Da bi pa dokazali, da je demokracija sposobna za velika dela, servirajo njeni zagovorniki veliko laž: da je Srbija samo zato zmagala v vseh vojnah, da je samo zato zedinila in ustvarila veliko jugoslovansko državo — ker je imela pravo demokracijo in resničen demokratični režim!... Po vojni pa, da je to od demokracije izvršeno delo začelo propadati — ker pač nismo imeli več prave demokracije...

Na to nesramno laž, katero raznašajo danes najbolj vneto tisti, ki niso bili v vojni, odgovarjamo s sledečimi primeri iz svetovne vojne:

Koncem leta 1915. je bil po albanski golgoti del srbske vojske na položajih okrog Skadra in je čakal, da se v San Giovanni-ju vkreca na zavezniške ladje. Toda na žalost — ladij ni bilo. Dnevi so minevali, sovražnik se je že približeval Skadru — zopet se je bilo treba povlačiti še dalje skozi Albanijo proti Draču in Valoni. Vendar so zadnje dni prišle v San Giovanni neke ladje, toda bilo jih je tako malo, da je bilo odločeno, da se bodo nanje vkrcali samo bolni in ranjeni vojaki, žene in otroci.

Tiste dni sem bil v San Giovanni-ju in se dobro spominam na tisto sliko. Bil je jasek dan, v luki sta čakala dva zavezniška bolničarska parnika; na obali

pa je ležalo več tisoč bolnih in polmrtvih vojakov, ki so mirno čakali, da pride nanje vrsta za vkrcanje na ladje. Naenkrat pa so se skozi to množico pričeli prerivati neki čudni ljudje. Čudni zato, ker so bili zdravi, lepo rejeni, oblečeni za tedanje razmere v dobro civilno in narodno obleko. Edino šajkače na glavah so bile vojaškega izvora. Prerinili so se skozi množico kot ljudje, ki imajo za to pravico — pa so sedli v čolne in se vkrcali prvi, pred vsem drugimi.

Vprašali boste: Kdo so bili ti čudni ljudje? To so bili zakoniti predstavniki tega gladnega in polmrtvega ljudstva — njegovi narodni poslanci... Niti izvrševanje dolžnosti, niti čustvo humanosti napram bolnim in polmrtvim ljudem, ki so ostali na bregu, jih niso mogli zadržati, da bi se ne vkrcali prvi na ladje. Parnika sta kmalu odplula — v San Giovanni-ju pa je ostalo na tisoče sestradanih in bolnih vojakov, da pričakajo ali sovražnika, ali smrt...

Neki moj znanec, velik branilec demokracije, kateremu sem ta primer navedel v dokaz, da skrbi demokracija samo za interese posameznika, nikdar pa za stvarne interese države — se ni niti najmanj začudil. Iz svoje plitvosti mi je odgovoril, da je tako bilo čisto pravilno — češ, narodni poslanci so bili vendar zakoniti predstavniki naroda in države! In če bi oni propadli skupno z ljudstvom v Albaniji — tedaj bi tudi srbska država prenehala obstojati!...

Dočim so tisti narodni poslanci v San Giovanni-ju tako razumeli svojo dolžnost, pa je smatral drugi nosilec državne oblasti, kraljevič regent Aleksander, da je njegova dolžnost ostati skupaj s svojim narodom do konca in deliti z njim vso težko usodo. Čeprav je komaj vstal iz postelje po težki operaciji na slepiču, je vseeno odklonil ponudbo, da bi se vkrcal v San Giovanni-ju na torpedni rušilec, katerega so mu zavezniški poslali. S težavo je prišel — bolan kot je bil — sam v pristanišče, da je poskrbel, da bi se kar največ bolnih vojakov vkrcalo na ladje — sam pa je z ostalim delom izmučene vojske nadaljeval težki marš v Drač in Valono.

V vsem času vojne so naši narodni poslanci ostali dosledni v svojih »demokracičnih« nazorih. Dočim je največji del našega naroda neznošno trpel v svoji rodni zemlji pod pestjo sovražnika, dočim je drugi del naroda umiral od gladi in boleznih po taboriščih, tretji del pa se boril na položajih okrog Soluna za svobodo svoje zemlje, skupno z našimi vojnimi dolvoljci — so samo zakoniti predstavniki tega naroda, njegovi narodni poslanci sedeli mirno v najprijetnejšem kraju Evrope, v Nici, materialno dobro preskrbljeni z dnevniciami od 30 francoskih frankov — in so lepo čakali na konec vojne... Kakšno življenje so tam živeli ti politiki, ni treba preveč opisovati. Zadostuje, če omenimo, da so nekateri odprli trgovine in kavarne z mladimi, lepimi prodajalkami, natakarcami itd. Drugi pa niso nič slabše živeli v Parizu, Ženevi in drugod. Odtod se je vseh skupaj prijelo ime »Ženevci«.

Vendar ne morem reči, da se vsi narodni poslanci niso brigali za svoj narod. Spominjam se nekega dne na Solunski fronti leta 1917. Bilo je dokaj mirno v prvih linijah — pa smo dobili nenkrat povelje, da izvršimo z manjšimi oddelki napad na nasprotnika. Kmalu se je vnela vsa fronta v ognju pušk, mitraljez in artilerije. Bilo je tudi nekaj ranjenih, nekaj celo mrtvih vojakov. Vojaki kot stari preizkušeni frontni bojevnik so se zelo čudili, zakaj je bilo treba izvršiti ta nepotrební napad ob belem dnevu. Pa smo kmalu dobili pojasnilo: več kilometrov izza borbene linije so se pri neki posmatračnici zbrali nekateri narodni poslanci, ki so prišli »pogledat« vojake na fronto, pa jim je bilo treba pokazati od daleč, kako izgleda borba...

Moramo priznati, da je bilo tudi nekaj narodnih poslancev, ki so se kot vojaki

udeležili vojne. Toda njihovo število je zelo pičlo. Pred nekaj leti mi je prišla v roke neka knjiga z zelo izčrpnimi statističnimi podatki o udeležbi posameznih zavezniških držav v svetovni vojni. V nji so bile razne rubrike, celo o udeležbi narodnih poslancev posameznih antantnih držav v vojni in njihove izgube. Skoro v vseh rubrikah tako z ozirom na udeležbo, žrtve in izgube stoji Srbija so razmerno na prvem mestu — samo v rubriki glede udeležbe narodnih poslancev pa je na zadnjem mestu... Dočim so francoski narodni poslanci in celo senatorji, dočim so angleški člani komune in tudi lordi v stotinah sodelovali kot preprosti borci v vojni in jih je mnogo tudi padlo junaške smrti — so od 168 narodnih poslancev predvojne Srbije sodelovali v vojni samo trije, od katerih je eden padel.*

Konec vojne je našel naše poslance v Nici. Čim je bilo mogoče, so seveda po hiteli domov in so nekateri temeljito izkoristili svoj privilegirani položaj, da so prinesli s seboj mnogo blaga, katerega so oddali svojem osirotelemu narodu za drag denar...

Vojna je bila končana, tudi borci so se vrnili na svoje domove. Izvršila se je usodna zamenjava: tisti, ki so dotlej hodili spredaj skozi vse nevarnosti, so ostali zadaj; tisti pa, ki so bili preje zadaj in na varnem, so stopili naprej in prevzeli vsa mesta pri vodstvu državnih poslov. (To je bila tragična pomota: v naše prve vlade, parlamente in na najvažnejša mesta bi ne smel priti nihče, ki ne bi bil v vojni borec v prvi liniji, bodisi v srbski armadi, ali v dobrovoljskih formacijah! Op. ur.) Tudi nagrada za srečno dokončano vojno ni izostala — ker velika dela zaslužijo tudi veliko pohvalo: kakor druge države je tudi naša izdelala zakon, ki naj bi dal narodno priznanje v vojni zaslužnim ljudem in pa nacionalnim velikanom... Toda, ali veste, kdo so bili ti naši narodni velikani? — To so bili narodni poslanci, ki so za časa vojne tako »plemenito« vršili svojo dolžnost! Dosledni načelom »demokracije« so še danes živeči zagovorniki »demokracije« predlagali v Odboru za priznanje vojnih zaslug (Narodna skupščina pa je seveda izdala tozadeven zakon), da

*) Predsednik »Zbora« Dimitrije Ljotić (ki ni bil narodni poslanec), se je udeležil vseh borb svetovne vojne in je bil eden najhrajših oficirjev svojega polka.

so narodni velikani ravno tisti narodni poslanci, ki so za časa vojne bili tako srečni, da so lahko mirno umrli naravne smrti v najlepšem kraju Evrope, v Nici, In kot na mig neke čudne usodnosti so v tem zakonu »pozabili« na tistega poštenega narodnega poslanca, ki je kot tretjepozivnik padel 1. 1914. v borbah pri Beogradu...

Pred nekaj leti je moral Beograd izkazati zadnjo čast narodnim velikanom. Sodelovale so vse oblasti, zbrala se je vsa šolska mladina, uradi so bili zaprti — kajti skozi Beograd so vozili kosti narodnih velikanov. Toda to niso bile kosti herojev s Cera, Rudnika, Dobrega polja, Kajmakčalana, Dobrudže itd., ki še danes niso vse pokopane — ne, skozi Beograd so vozili kosti Djordja Kurtovića, rentijerja iz Šabca, Pavla Bulića, apotekarja iz Ražnja, Davida Simića, branjevca ob Savi in drugih narodnih poslancev, ki so za časa vojne umrli v Nici. Nje je moral Beograd pozdraviti kot narodne velikane...

Vsi ti primeri najbolje dokazujejo, koliko je vredna stara resnica, da demokracija ni sposobna skrbeti za dejanske interese države in ljudstva. V demokraciji se pravi interesi države in naroda

Majska deklaracija

Ko beremo v naših od našega ljudstva plačanih dnevnikih srđite polemike, kdo vse je naročil in dal blagoslov majniški deklaraciji, o habsburškem in samoslovenskem okviru, ali je pri nji dr. Šušteršič izigral dr. Korošca, ali narobe, pa še o srebrnih rogovljeh v čast trhli Avstriji, o »debeli Bertici«, dalje ali so bili kot piše »Slovenec« z 29. t. m. za ustvaritev Jugoslavije najvažnejši »tisti, ki so verovali v Jugoslavijo, raztreseni po vseh bojiščih bivše monarhije« (kaj pa tisti Slovenci, ki so bili na drugih bojiščih, na primer vojni dobrovoljci??), »kjer je naša kri tekla za tuje interese...« (Zakaj je »Slovenec« cinično zamolčal tiste, čijih kri je že od 1. 1914. in še prej tekla za naše, jugoslovanske interese??) Ko vidimo, da ob govoru o majniški deklaraciji

razpravljajo, ali je danes važnejša slovenska, hrvatska, srbska ali pa državna trobojka — stiskamo pesti!

vedno zapostavljajo za osebnimi interesi tistih, ki so z zakonom poklicani, da predstavljajo državo. Med enim in drugimi interesi zija ogromen prepad.

Ta nesposobnost demokracije se morda ni tako jasno pokazala v predvojni Srbiji, ker tedaj odnosi in razmere niso bile tako zložene in komplicirane. Ko pa so nastale težave, se je ta nesposobnost pokazala v polni meri. V najtežjih in za narod in državo najusodnejših dneh pa so se njihovi zakoniti predstavniki — narodni poslanci poskrili za prazne formule, da so samo oni zakoniti predstavniki države in naroda — pa so zapustili svoj narod in reševali svoje glave. Ko pa je bila vojna končana, pa so s pomočjo zakona, katerega so sami izglasovali, prisodili sami sebi vso hvaležnost in priznanje, ki je v resnici pripadalo narodu.

Zato je velika laž, če kdo pri nas poveljuje vrline predvojne demokracije. Ni res, da se je srbski narod boril zato, ker je bil zadovoljen s takim režimom. Boril se je zato, ker je občutil zavest dolžnosti do resničnih interesov in potreb svoje zemlje.

Čast in slava pravim srbskim borcem in tistim dobrovoljcem, ki so jim v težkih dneh nesebično pomagali!

Vsi skupaj pa so pozabili podčrtati z vso resnostjo najvažnejše lastnosti dogodka majske deklaracije — da smo namreč takrat vendar enkrat prenehali z borbo med liberalci in klerikalci, da smo bili vsi složni, vsi edini, tako ves naš narod, kot hočeš — nočeš tudi njegovi strankarski voditelji in kako silen in močan je bil naš ubogi slovenski milijon — ker je bil složen! To je važno — vse drugo je postranskega pomena.

Vprašamo potvarjalce zgodovine: ali vas ni sram pred narodom in pred mladino, ki vas gledata s široko odprtimi očmi in delata svoje zaključke, ker vidita, da vsi skupaj

nimate kaj povedati. To dokazuje, da je majska deklaracija v resnici podpisal narod — brez vas!

Nas je sram za vas! In čutimo, da so vse vaše besede prazne in votle, da bodo utihnile na mah, ko se bo oglasil odločen glas iz čistega srca jugoslovanskega odrešenika. Tedaj bodo zlezle vse

mahoma nazaj v svojo po Cankarju

tako prebičano hlapčevstvo in s hinavskimi pogledi zatrjevale: kdor je bil dober klerikalec, ali liberalcec, ali bog si ga vеди kaj, bo tudi dober član nove prerojene Jugoslavije — kot trdijo še danes tisto staro: kdor je bil dober Avstrijec, je sedaj tudi dober Jugoslovan...

Torej Jugoslovanstvo na odpoved!

To je torej naš jugoslovanski Babilon ali popolna zmešnjava jezikov. Nehajte — za božjo voljo! Saj vas vendar poslušajo ostali Slovanski bratje: Srbi, Hrvati, Bolgari, Čehi in drugi! Pomislite, da vas poslušata ljudstvo, ki nima kaj dati v usta in da s tem ne boste odvrnili njegovega zanimanja od perečih nerešenih problemov gospodarskega, socialnega in kulturnega značaja v drugo smer! Pomislite, da vas poslušata mladina, ki stopa kot naš dedič tesno za nami in si kviri mlada srca — da vas slišijo naši izseljenci preko morja, v Nemčiji in Franciji, da vas slišijo naši neosvojenjeni bratje onstraj Karavank in drugod, ki ječijo pod tujo pestjo in ki niti misliti ne smejo v domačem jeziku! Ali ne mislite, da jim ločite hrbtenico, da jim jemljete zadnjo nado preden klonejo v obupu?!

Knjiga »Dobrovoljci - kladivarji Jugoslavije« se naroča pri »Savezu jugoslovanskih vojnih dobrovoljcev«, Ljubljana in Maribor.

Vstopnice za svečano akademijo v ljubljanski operi dne 6. t. m. so v predprodaji pri gosp. Joco Žagarju, Ljubljana, Sv. Petra cesta 43, telefon 33-03.

Cene: Galerijski sedeži I. vrste: 20 sedežev po 8 Din; sedeži II.—III. vrste: 45 sedežev po 6 Din; sedeži IV.—V. vrste: 40 sedežev po 5 Din.

Dijaško stojišče: 200 vstopnic po 4 Din. Cene ostalih sedežev od Din 24 do 10.—.

Majska deklaracija ima svojo veliko ceno, v kolikor je v nji zapustilo naše ljudstvo svojo staro brezpogojno — tudi od lastnih »voditeljev« privzgojeno hlapčevsko uslužnost stari Avstriji. Je pa samo en člen v verigi upornih činov našega ljudstva, ki ima brez dvoma svoj višek v delu tistih, ki so svoje jugoslovanske deklaracije pisali s svojo srčno krvjo v ječah, pod vislicami in na bojnih poljih. Vsi pravi in nepravi voditelji so pri tem postranskega pomena.

Zgodovine ni mogoče potvarjati. Preveč nas je bilo zraven. Zaman sta vsa zloba in prizadevanje. Nas »Zbora« to

Naši dobrovoljci

Mnogokrat slišimo očitek, kako da naši vojni dobrovoljci, ki so v svetovni vojni prostovoljno zgrabili za puško in tvegali vse, kar človek premore za ustvaritev svobodne Jugoslavije — sedaj v miru pri ureditvi države ne igrajo prav nobene vidne vloge. Ta očitek se pogosto brez povoda obrača proti dobrovoljcem samim. Toda po krivici. Dočim so v Čehoslovaški in Poljski izbrali vse politično in javno vodstvo izključno iz vrst legionarjev in tistih, ki so dejansko pripomogli k ustvaritvi svobodnih držav, kar je imelo ogromen uspeh — so pri nas dobrovoljce po končanem njihovem krvavem opravilu kljub vsem njihovim žrtvam enostavno potisnili v stran. Vodstvo pri ureditvi države so prevzeli gospodje, ki vso vojno niso povohali smodnika, ki so v topeem brezdelju uživali sladke dnevnice v prekrasni Nici, ob Ženevskem jezeru, ali na veselem Dunaju in ki so kot »poklicni politiki« prišli v triumfu na najodgovornejša, a tudi najmehekjša mesta. Dobrovoljcem so pokazali drugo pot čez: brigajte se za svoj vsakdanji kruh, iščite službe in delo, ustvarjajte si svoje uboge eksistence na razvalinah svojih domov, kakor veste in znate — toda Bog ne daj, da bi kaj govorili ali se umešavali v državne posle — za to smo mi tu! Posamezne dobrovoljce so po milosti še pripustili do skromnejših funkcij — toda skrbeli so, da so se čimprej umazali z blatom političnih mlakuž, da so morali vedno znova priznavati bridko resnico: Kaj hočemo? Mislili smo pošteno — pa so nas lo-povi preglasovali! Nikdar pa niso smeli nastopiti kompaktno kot celota — ker taka Jugoslavija, kot so jo oni nosili v srcu v najtežjih borbah svetovne vojne ni šla v račun gospodom »poklicnim« politikom. Nad 50.000 dobrovoljcev je bilo v državi! Skoro vsi so skupno z vojnimi invalidi in vojnimi žrtvami postali ena sama velika tragična žrtev tistih, ki za nastanek in dobrobit te države niso niti z mezincem zgenili brez bogate nagrade.

Kam pa je vse to privedlo, lahko vidimo. Oglejmo si to Jugoslavijo, ki so jo ustvarili z nepopisnim trpljenjem dobrovoljci ramo ob ramo z junaško srbsko vojsko — in pa to Jugoslavijo, ki so nam jo »uredili« poklicni politiki iz Nice, Ženeve in Dunaja. Zamislimo se in primerjajmo... Imamo kaj primerjati!!

Da pa dokažemo, da so si naši dobrovoljci pošteno — čeprav brezuspešno — prizadevali, da bi pozitivno prispevali k pravilni izgraditvi Jugoslavije, za katero so toliko žrtvovali in čutili za njo tudi vso odgovornost — smo sklenili priobčiti glavne misli brošurice, ki jo je že pred 15 leti (torej tri in pol leta po končani svetovni vojni!) napisal vojni dobrovoljec iz Dobrudže, Slovenec dr. Jaka Stefančič o priliki osnovanja Mariborske oblasti leta 1922. Knjižica ima naslov »Naša domačija, misli dobrovoljca o osnovi oblasti.« V njej so gesla kakor: »Bodimo ljudje dobre volje!«, »Uedinjenje nad vse« in »Naprej na delo, dobrovoljci!«

Priporočamo našim čitateljem, da pazljivo preberejo globoke in zdrave misli tega uglednega vojnega dobrovoljca. Njega pa prosimo, da nam oprost, da jih priobčujemo brez njegove vednosti in dovoljenja.

V tej knjižici beremo:

Predgovor.

Narodni poslanec in bivši minister dr. Vekoslav Kukovec je imel dne 24. avgusta 1922 v Narodnem domu v Mariboru javno predavanje o »Konstituiranju Mariborske oblasti« (razprava je bila že pred tem objavljena istega dne v Mariborskem dnevniku »Tabor«, ki pa nosi datum naslednjega dne, t. j. 25. avgusta 1922 št. 191). Na omenjenem javnem predavanju je gospod poslanec med drugim tudi pozval slovensko javnost, da o predmetu javno razpravlja. S tem je dr. Kukovec zadolžil vso našo javnost, da se udeleži te diskusije; obenem pa je po-

stavil poklicane politične činitelje v položaj, da v stvari zavzamejo svoje principijelno stališče.

Odzivajoč se pozivu gospoda predavatelja se poslužujem te prilike, da sprožim nekaj misli v tem vprašanju in to z isto resnostjo in stvarnostjo, s katero se ga je »skusil lotiti« on.*

I. Zgodovinski moment.

Zgodovina je učiteljica človeštva.

Sivolasi Nikola Pašić, dolgoletni državnik in sedanji ministrski predsednik, mora biti med drugim dober poznavalec politične zgodovine in sociologije. Ima namreč neko izvanredno lastnost, da v važnih momentih izreče za gotovo dobo uprav značilne besede. Tako je na prvi seji ustavotvorne skupščine v Beogradu dne 12. decembra 1920 kot njen izvoljeni začasni predsednik v svojem nagovoru med drugim izjavil sledeče: ... »Ako budemo umni i rukovodimo se iskustvom i istorijom, mi ćemo moći naći pravi put našega napredka i razvitka, put, koji će nas brzo dovesti u redove najnaprednijih naroda. Put, koji će brzo stvoriti slobodu i blagostanje u našem narodu posao je težak ali ako je dobre volje kod svih nas, da stvorimo jednu osnovu, koja će dati mogućnosti mirnom razvijanju svijui naših sugražana, onda se taj posao može svršiti, naročito ako se pri tome rukovodimo još blagošću i istorijskom poukom i ako budemo trpeljivi i saslušamo svakoga našega brata u ovom domu« ...

*) Glej sledeče moje razprave:

1. »Jugoslovani in Italija«, dnevnik »Jugoslavija« v Ljubljani, marc 1919, št. 73, 74.
2. »Poglavje o boljševizmu«, »Jugoslavija«, april 1919, št. 85, 86, 87, 88, 90, 91.
3. Moj »govor o boljševizmu« na Ljudskem Taboru v Št. Ilju v Slov. goricah dne 21. aprila 1919 (poročilo v »Jugoslaviji« 1919, št. 99).

Misli, izražene v teh stavkih, so globoke. Iz njih se morejo posneti važni momenti, ki lahko dobro poslužijo pri konsolidiranju naših notranjih razmer, posebej pa tudi pri konstituiranju samoupravnih oblasti, ako se po njih tudi res ravnamo.

Kaj nas predvsem uči zgodovina? Preglejmo knjigo dr. J. Gruden: »Zgodovina slovenskega naroda« ali pa spis istega avtorja: »Slovenski župani v preteklosti« in vidimo, da so slovenske velike županije bile že pred davno preteklostjo. Bile so to politično-socialne zveze takratnih rodbinsko-gospodarskih zadrug, ki so pod zunanji vplivi ustvarile med seboj tudi zvezno državo, da bi tako očuvale svoje lastno samostojno življenje. Tako je, n. pr. v 8. stoletju obstojala Koroška državica pod Borutom, Gorazdom in dr. Toda vse te države so vsled rahle medsebojne zveze in brez vsake zunanje opore v tedanjih borbah s sosedi padle pod frankovsko gospodstvo, ki je na njihovo mesto postavilo svoje grofije, pozneje pa pod habsburški imperij, kateri jim je poslal svoje nemške grofe in hercege. Tako se je v nadaljnjem toku sto in stoletij uničevalo samoniklo slovensko družabno življenje s svojim združnim gospodarskim redom in se zamenjalo s fevdalnim suženjstvom odnosno s krutim, sebičnim kapitalističnim sistemom.

Žalibog je zibelka slovenskih županij, slovenska Koroška, še danes pod tujo oblastjo, v Mariboru pa že razmotrivamo o taki sestavi samoupravne velike županije mariborske, katera bi bila najbolj primerna današnjim razmeram in bi odgovarjala sedanjemu skladu družabnega razvoja. Pri tem našem delu pa nismo več sami, brez opore, marveč pod zaščito močne zajednice in urejujemo svojo domačijo v okviru ene edinstvene, široko zasnovane ustave Srbov, Hrvatov in Slovencev. Ustvarjamo torej liki našim prednikom pred sto in sto leti, a pod

samo potrjuje v veri, da smo naši Jugoslaviji in našemu ljudstvu skupno z resnično nacionalnimi ljudskimi elementi krvavo potrebni, da smo njihovi resnični in nesebični prijatelji.

Zato bo »Zbor« še naprej iskal med našimi ljudmi kvaliteto — kakovost, ne pa samo kvantiteto — številčnost. Zbiramo dragocene poštene dele našega ljud-

stva, ki naj bodo ravno toliko odločni, kot so strankarski pokvarjenci zlobni. »Zbor« dviga vihar ogorčenja in odpora proti vsaki nesramni igri s pravimi interesi jugoslovanske države in njenega troimenega naroda. Treba bo izbrisati tudi to najnovejšo sramoto poleg vseh drugih, ki nam ne dajo, da se izkažemo vredni svobode.

Fronta ljudske svobode

Shod v Smederevu 16. maja 1937.

Naenkrat začno spuščati skozi okno hiše na glavnem trgu nasproti cerkve v Smederevu veliko trobojnico. Pojavljajo se zvočniki in mikrofoni.

Shod se začne. Navdušeno klicanje brez konca:

»Živio Ljotić!
»Živio Zbor!
»Naprej do zmage!
Končno se svet umiri.

Predsednik prirediteljskega odbora v Smederevu tov. Žika Todorović otvarja shod in daje besedo vodji Dimitriju Ljotiću.

Vodja se približa oknu. Navdušenje dosega svoj vrhunec. Zmagonosno, ponosno kliče ljudstvo človeku, za katerega je vsak človek pripravljen žrtvovati se ves, ker ve, da samo ta človek lahko prinese tisto, kar bo rešilo ljudstvo in državo, t. j. red, pravico in blagostanje,

Vodja govori.

Dolgo, cele minute trajajo aklamacije. Na znak z roko nastane molk. Vodja začne govoriti. Celo uro govori. Pobožno, ne da bi z očesom trenila, poslušna masa njegove besede. Samo v trenutku, kadar je srce že prepolno čustev, se razleže klicanje kot burja in vihar.

Govoril je vodja o krivici in nasilju, ki se čisto uporablja. Govoril je o tem, kako se država na vseh straneh krha in lomil, ker sta izginila red in pravica. Govoril je o nasiljih, ki se jih prizadeva ljudstvu.

In poudaril je globoko odločnost svojih in Zbora; da vztraja na svoji poti do zmage, do konca. Država mora biti ljudska, osvoboditi se mora vseh tistih, ki danes ljudstvu jemljejo njegovo pravico, spravljajo ga v bedo in pomanjkanje in ovirajo svobodni razvoj ljudskih sil. Ta država, ta prava Jugoslavija, ki je na pragu, pa bo država reda, pravice in blagostanja. Blizu je že, pred nami je že.

Samo izdržati moramo do konca. Odločnosti, hrabrosti in moči treba.

Zmaga je naša, ker je naše ljudstvo močnejše od vseh svojih protivnikov.

Vodja je končal svoj govor. Še trenotek grobne tišine, potem pa nastane vihar. Vse navdušenje, vsa ljubezen borcev do svojega vodje se je zlila v silen in ogromen val glasov, vihar vzklikov. To je bil polet, v katerem je izraženo vse tisto, kar naši borci čutijo do svojega vodje, ljubezen, brezmejno zaupanje in vdanost do konca.

Ostali govorniki.

Po tovarišu vodji so se vrstili govorniki, — tovariši iz cele države. Prvi je govoril tov. dr. Spasoje Madiraza, Hrvat, ki je bil burno pozdravljen. Njegova pojava je izzvala velike aklamacije narodnemu edinstvu in Hrvatov.

Potem so govorili tovariši Milija Diković iz Užic, Ture Šturm iz Ljubljane, dr. Ivan Mazek iz Litije v slovenščini, Mihajlo Petrović iz Mladenovca, Nedeljko Branković iz Požarevca, Hrvoje Magazinović iz Splita, Tihomir Mirković iz Niša, Dragan Dodoš iz Novega Sada, dr. Mirko Petrović iz Bačke Palanke, Rada Paunović iz Vršca, Zlatko Lukinović iz Zagreba, Jeremija Jeremić iz Lomdola, Kosta Majstorović iz Azanje, Jovan Pavlović iz Kruševca, Kuzmo Bosnić-Bruh iz Korčule, Vlada Jelić iz Smedereva.

Množica, zbrana na trgu, je poslušala z največjim odobravanjem govornika za govornikom in pozdravljala s klicanjem njihove besede. Po govoru tov. dr. Madiraze so se čuli iz množice naenkrat tudi klici, ki so pozivali, naj govori tudi narodni poslanec dr. Janko Baričević. Že takoj od jutra, ko je prispel z narodnim poslancem Jovo Nenadovićem v Smederevo, dr. Baričević je kazal zelo živo zanimanje za usodo naših tovarišev pri vходу v mesto. Interveniral je nekajkrat osebno, — čeprav brezuspešno. Sedaj je

hotela množica, ki je vedela za njegove požrtvovalne intervencije, da sliši tudi njega.

Na ta poziv je imel tudi dr. Baričević s svoje strani kratek govor. Naglasil je svoje občudovanje nad neustrašenostjo in hrabrostjo borcev, ki so kljub vsem zaprekam izvajali današnji shod. V daljnem svojem izvajanju se je dr. Baričević še posebno pomudil pri naših notranjih političnih razmerah in poudaril, da je potrebno, da se združijo v veliko nacionalno fronto vsi tisti, ki žele državi in ljudstvu dobro, vse ljudske konstruktivne sile, vsi pravi nacionalisti. Kadar gre za mnogo večje stvari, za obstoj države in ljudske bodočnosti, morajo odpasti vse strankarske razlike.

Hočemo fronto ljudske svobode.

Slednjič je še enkrat povzel besedo vodja. Govoril je kratko. Toda tisto, kar je dejal, se je vsakemu vrezalo globoko v srce.

Govoril je o trpljenju ljudstva pod suženjstvom današnjice, suženjstvom političnim in gospodarskim ter izrazil svoj trdni sklep, da se bo posvetil ljudski svobodi do kraja.

Vsi, ki si žele ljudskega blagostanja, ki si žele reda in pravice, se morajo združiti v veliko fronto ljudske svobode. Kajti samo združeno v veliko fronto, bo ljudstvo lahko dokončno premagalo svoje sovražnike in si izvojevalo svoje mesto pod solncem.

Gospodarsko in politično suženjstvo strankam in kapitalističnim klikam mora zamenjati red ljudske pravice, ljudski družabni red, ki bo dal ljudskemu življenju vso svobodo razmah.

Fronta ljudske svobode, fronta narodne obnove, to je tisto, kar hoče Zbor. Zato poziva vse, ki dele njegovo mišljenje, njegovo doumevanje, njegovo žarko ljubezen do ljudstva, njegov sklep, da se uvede v državi red, pravica in blagostanje, vse konstruktivne nacionalne in socialne sile. Le vkup vsi, ki ste odločni, ki hočete rešitev ljudstva in države, ki pa ste pripravljeni žrtvovati tudi sebe za ljudsko svobodo!

Fronta ljudske svobode proti vsem destruktivnim in negativnim silam, proti politikantskemu nasilju in kapitalističnemu terorju.

Shod je zaključen.

Še nov val navdušenega odobravanja: ljudstvo je razumelo vodjo. Borci so doumeli geslo, katero je vodja izdal.

Borba do kraja za dokončno ljudsko osvoboditev. To je naš cilj. Kdor je z nami — dobrodošel. Kdor ni z nami — je proti nam!

Borba se nadaljuje v pojačanem tempu, postaja ostrejša. Zmaga je blizu. Ljudstvo je krenilo. Dolgo se ga več ne bo moglo ovirati. Resnica in pravica sta močnejši od laži in krivice.

Smederevski shod je bil dokaz in opomin. Dokaz naše moči, naše odločnosti, naše pripravljenosti na vse žrtve za zmago ljudske pravice. Toda bil je tudi opomin vsem ljudskim sovražnikom, — pazite se, zmaga Zbora je blizu. Tedaj pa težko vsem, ki so skušali, da vodijo pravdo proti ljudstvu. Take pravde še nikdar nihče ni dobil.

Za vse, ki so imeli srečo, da so se udeležili smederevskega shoda, bo ostal ta shod doživljati, kakršnega se spomniš celo življenje. Bil je dokaz, da je ljudstvo, čeprav goloroko in zasužnjeno vendar močnejše od vseh nasilnežev, dahi-jev in tiranov.

Zbor je zmagal v nedeljo 16. maja 1937 v Smederevu. Zbor bo prav tako zmagal jutri v veliki bitki, ki jo vodi za rešitev ljudstva in države.

To verujemo. To vemo. To ne more biti drugače. Zmaga je naša!

AKADEMIJA VOJNIH DOBROVOLJCEV

ob priliki izida knjige »DOBROVOLJCI-KLADIVARJI JUGOSLAVIJE«

dne 6. junija 1937, ob 11. uri dopoldne v opernem gledališču v Ljubljani.

1. Himna: izvaja operni orkester.
2. Nagovor: preds. organizacije vojnih dobrovoljcev gosp. Josip Jeras.
3. Davorin Jenko: Kosovo, izvaja operni orkester.
4. Schuman: Dva grenadirja, poje operni pevec gosp. Robert Primožič s spremljevanjem opernega orkestra.
5. Smetana: Vltava, simfonična pesnitev iz cikla »Moja domovina«, izvaja operni orkester.

Odmor:

6. Golia: »Gorijo zvezde« in »Črnomorska sonata« recitira članica drame ga. Marija Vera.
7. »Tako je bilo«, dramski prizor s solunске fronte, sodelujejo člani drame gosp. Cesar, Gregorin, Jan in Potokar.
8. Izročitev knjige javnosti.

ugodnejšimi pogoji novo samoupravno življenje; ustvarjamo torej novo historijo. V tem ravno se skriva važnost zgodovinskega momenta.

Ako motrimo borbo za Vidovdansko ustavo iz tega stališča, vidimo, da daje zgodovina prav onim, ki so se borili za enotno edinstveno ustavo, pobija pa zgrešene argumente onih političnih činitelev, ki so šli in vztrajajo v boju za neke vrste plemenske avtonomije, ali pa neodvisnih plemenskih republik itd. Kar se posebej tiče nas Slovencev, bi nas tako postopanje dovedlo že v propad, zajednico pa v razpad; v okviru skupne ustave in pod varstvom države, ki je posebno pri današnjem negotovem mednarodnem položaju nujno potrebno, mirno lahko zidamo našo domačijo vsaj v dveh slovenskih samoupravnih oblastih. Ob enem pa se nam nudi dovolj prilike, da si zasvojimo take predpogoje, ki nas bodo postavili v tak položaj, da bodo mogli tudi naši zaslužni bratje ob Dravi, Soči in Jadranskem morju oživiti svoje starodavne samoupravne velike županije.

Torej »rukovodimo se istorijskom pokom«.

II. Krize in splošni družabni razvoj.

Nobena sila ne zaustavi vrelca žive vode...

Pretekla vojna in poveljna doba odkrivata globoke razpokane sodobnega družabnega reda, dajeta pa močan sunek razburkanemu človeštvu, da si v medsebojnih borbah posameznih slojev poišče izhod iz nevzdržljivega stanja k normalnemu mirnemu sožitju. Na eni strani je padla maska ničevne zapadne lažikulture, osnovane na trhljih temeljih starorimske civilizacije. Surovi materializem je bil njeno dete, njen plod pa zgrešena vzgoja k hladnemu sebičnemu obogačenju, zunanemu blesku in vživanju, k zatiranju

slabih in nepriznanju socialne pravičnosti, svobode in enakopravnosti za vse ljudi in končno izprijeti nauk o upravičenosti vsemogočih vojn radi podavljenja in zasužnjena celih narodov. Proti tem izrastkom zapadne plutokracije pa stoji v borbi na skrajnih marksističnih načelih osnovani vzhodni boljševizem za zmago razdiralne komunistične civilizacije in se poslužuje metod, ki po svoji lahkomišelnosti, terorju in despotizmu prekašajo vse dosedanje izkušnje. Med tem pa levo in desno kričijo zatirane in vnevoljene gladujoče in umirajoče ljudske mase v skrajnem obupu na pomoč. Spoštovanje do sobrata in usmiljenje s sotrpinom je izginilo, ljubezen do bližnjega pa je okamenela.

Vse to so znaki, da preživljamo večje ali manjše zunanje prevrate, katere spremlja globoka duševna revolucija utrujenega ljudstva v naziranju na svet, človeštvo in do bližnjega, ki bo človeštvo končno zopet prenesla preko brezna v mirno normalno dobo.

Oglejmo si malo поблиže sedanje politične dogodke v evropskih državah in vidimo, da se razvoj poveljnega javnega političnega življenja giblje okoli stalnih vladnih kriz, ki imajo svoj izvor v krizah parlamentarnih političnih strank, torej v krizi sedanjega vladnega sistema. Posledice teh pojavov pa vidimo v stagnaciji vsega javnega življenja, v gospodarskih in socialnih krizah, finančnih poteškočah in v neurejenih naravnost kaotičnih valutnih razmerah. Radi tega pa se pojavljajo neprestane borbe med privrženci zastarelih in onimi najnovejših, boljševiskih nazorov, ki prehajajo v periodične revolucionarne poskuse (Italija, Nemčija, Avstrija, Anglija itd.). Med temi skrajnostmi vstajajo nove stanovske skupine, ki se odtegujejo politični borbi, na drugi strani pa skušajo potom tesne strokovne organizacije svojih članov doseči stanu primerne življenjske pogoje, obenem pa stremijo za

mirno in sporazumno vzpostavitev rednih odnošajev med posameznimi sloji in razredi. To gibanje se opaža zlasti v vrstah inteligentnega proletariata, med javnimi in privatnimi nameščenci, katerim se pridružujejo ali pa tudi samostojno organizovano nastopajo drugi stanovi (obrtniki, kmetje, delavci i. dr.). Moč teh organizacij je na pr. v Nemčiji že tako velika, da se je že splošno smatralo, da bo tamošnja strokovna komisija udruženih stanovskih organizacij prevzela upravo zemlje v svoje roke. V Italiji je celokupno organizirano državno nameščenstvo stopilo v štrajk; vsled prešibke organizacije in nezadostne discipline pa se je gibanje kompromitiralo, od strani režima zatrlo in mesto izpolnitve od nameščenecav stavljenih življenjskih zahtev je nastopilo brezobzirno preganjanje. V Avstriji so stanovske organizacije javnih uslužbencev — seveda še s podporo in zaščito močne soc. dem. parlamentarne opozicije — izvojevale tzv. »indeks« številko, po kateri se njihovi prejemki urejujejo avtomatično v razmerju s cenami življenjskih produktov.

Slični razvoj opazujemo tudi v naši državi in to od časa njene ustanovitve dalje pa i danes. Na eni strani so se ponavljale neprestane krize pokrajinskih vlad, sestavljenih iz tedanjih koalicij političnih strank, ali pa iz ene stranke, ki so odmevale zopet v začasnem narodnem predstavnstvu in v ustavotvorni skupščini, vrstile so se pa tudi redoma v osrednji vladi. Te krize so silno kvarno vplivale na naš zunanji mednarodni položaj (saj je vendar naša diplomacija doživljala poraz za porazom: Koroška, Rapallo, Baranja, Albanija), konsolidiranje vsega javnega in družbenega življenja. Vsled stalnih vladnih kriz, ki so vedno spreminjale osebni sestav režima, so odgovorni činitelji daleč zaostajali za hitro se razvijajočim tokom časa.

Uvidevši, da politične razmere razdirajo naravni razvoj in da potom politi-

čnih shodov, resolucij in prošenj pri vsakokratnem režimu ni mogoče doseči ugoditev vsaj minimalnih življenjskih pogojev, so posamezne stanovske skupine ubrale pot samopomoči, t. j. pot tesne stanovske in strokovne organizacije (na primer organizacije javnih in privatnih nameščenecav, železničarjev, obrtnikov, delavcev vseh strok i. dr.). Politične stranke, kakor vladne tako tudi opozicionalne, pa več ali manj zasledujejo v tem gibanju politične cilje in to iz samega strahu, ker stanovsko gibanje eo ipso ruši njihove pozicije; vsled tega pa ta razvoj, mesto da bi ga podpirale, z vsemi mogočimi sredstvi in intrigami ovirajo in se spuščajo z njim sem in tja v odkrito borbo.

Vendar že danes opažamo, da so nekatere stanovske organizacije (na pr. obrtniki, trgovci) tako močno dozidane, da držijo ravnotežje s političnimi strankami, katere jih odkrito priznavajo in se že ne upajo stopati z njimi v borbo, marveč jim nastavljaajo vse mogoče vabe, katere čitamo v dolgovernih resolucijah političnih shodov ali kongresov, ki vsebujejo za vsak stan posebno prirejene bonbončke. Ali tudi take limanice so že dovolj znane, vsled česar se jih vsi stanovi vedno bolj in bolj ogibajo.

Stanovsko gibanje je ponekod že v lepem močnem razvoju in si vedno jače utrjuje svoje pozicije s tem, da posamezni stanovi, ki so bili razkropljeni po vseh mogočih strankah, s katerimi jih razun nezadovoljstva niso vezali nikaki interesi, iščejo naravne struge, katere končno najdejo le v svojih stanovskih organizacijah.

V tej smeri se torej povsem naravno razvija družabno življenje in njega razvoj se ne sme ovirati ali zadrževati, ker ga v ostalem ni mogoče zaustaviti. Posledno zdrav in za družbo koristen pa je ta pojav v malem provincialnem življenju, v samoupravnih oblastih.

Kristus za žensko enakopravnost

V ženski prilogi »Mladine« z dne 30. aprila t. l., ki izhaja v Kranju, se je oglašil župni upravitelj dr. Povše Tinko in napisal članek pod gornjim naslovom. Ta članek prav jasno razodeva, kaj si gospod dr. sv. pisma želi. Prav lepo pa tudi pove, kam naj vodi pot našo mladino. Ne čudimo se temu prav nič, kajti človek, ki posveti svoje poslanstvo strankarski politiki, čeprav je poklican, da bi bil luč svetu in sol zemlji (Matej, pogl. 5), ne more drugače pisati. Da bo pa stvar še bolj strokovnjaška, nameče na koncu članka še kopico citatov. Prečitali smo omenjene citate in prišli pri tem do zaključka, da bi bilo dobro, da si gospod doktor prečita še citat apostola Pavla Filipljanom (pogl. 1, 17. vrsta), ki pravi, da »eni oznanjajo Kristusa iz nasprotovanja, ne iz čistega namena«. Tako se glasi v slovenskem prevodu Jere-Pečjak-Snoj. Po drugem slovenskem prevodu pa se glasi, da »eni oznanjajo Kristusa iz strankarstva, ne iz čistega namena«. Prepričani smo, da ta gospod ne bi bil tega članka tako napisal, če bi imel čisti namen, pa tudi ne uporabil od njega označenih citatov. Ob čistemu namenu bi bil prav gotovo podčrtal ona mesta iz svetega pisma, ki govore prav jasno, kako so Jezus in apostoli kakor tudi pravi kristjani razumevali enakopravnost moža in žene. Povedal bi bil prav odkrito in brez ovinkov, da daje današnje krščanstvo satanu meso, Bogu pa kosti.

Gospod Jezus je izjavil judovskemu prvaku, Nikodemu po imenu, ki je pripadal stranki farizejev: »Ako se kdo iznova ne rodi, ne more videti božjega kraljestva«. Te besede prav jasno kažejo, da se je treba iznova roditi, ozir. do temelja premeniti mišljenje in postati popoln duhovni človek. To zahtevo je stavil Jezus samarijanki le da v drugačni obliki kot to citira gospod dr. Povše. S tem je on pokazal prav jasno, v čem sta mož in žena enakopravna. Pokazal je prav določno, da sta enakopravna pred posledicami greha, pred posledicami grešnega življenja. Kar se pa tiče brezposelnosti, ki jo omenja gospod doktor, pa je govoril Bog prav jasno in odločno že v vrtu Eden. Po prvem grehu nepokorščine je pozval Bog Adama in Evo in rekel Evi: »Jako po-

množim bolečino tvojo in nosečnosti tvoje težave, v bolečini bodeš rodila otroke in po možu tvojem bodi poželenje tvoje in on ti gospoduj.« Adamu pa je rekel: »Ker si poslušal žene svoje glas in si jedel od drevesa, za katero sem ti zapovedal, rekoč: „Ne jej od njega“ — prokleta bodi zemlja zaradi tebe, s trudom se živi od nje vse dni svojega življenja; v potu obraza svojega uživaj kruh.« (I. Moj. 3, 16—19.) Besede, ki jih je govoril Bog, so jako resne, posebno pa za one, ki se na prsa trkajo, da so kristjani in vpijejo na ves glas, da zastopajo čisto krščansko civilizacijo. Vsebinska teh besed je jako zanimiva. Ne bomo pa to razkladali na dolgo in široko, temveč obrnili pozornost na dve kardinalni točki, ki se jasno ločita od vsega ostalega. Materinstvo — borba za kruh je osnova delitve dela med možem in ženo. Ženi je dodelil Bog vso skrb za potomstvo, a možu borbo za življenje, borbo za obstanek. Ni jih naredil enakopravnih, kar se tiče funkcij življenja v dolini solz, pač pa jih je naredil enakopravne pred posledicami greha. Zdi se nam, da gosp. dr. Povše teh dejstev ne loči, kajti ko bi to storil, bi gotovo ne povdarjal brezposelnosti v zvezi z enakopravnostjo. Če pa je ipak po njegovem pravilu, zakaj ne dvigne glasu, da bi smela žene pred altar v svojstvu duhovnika. Če je Jezus povdaril enakopravnost žene v smislu kakor trdi g. dr., zakaj ne bi smela biti žena škof, ali pa eventualno papež. Zakaj bi žena ne smela vršiti službe kardinala, nuncijskega, zakaj bi ne smela biti stražar v Vatikanu. Saj je smela biti mati Jezusa Kristusa. Do takih zaključkov pride človek, ko čita omenjeni članek. Mi pa vzklikamo z apostolom Petrom: »Boga je treba bolj poslušati nego ljudi.« (Dej. ap. 5, 29. in Dej. ap. 4, 19.)

Krščanstvo je bilo poklicano, da ta dejstva v družbi do najmanjših podrobnosti sprovede in da pazi na vsak poizkus kršitve božjega povelja. Obdarovano je bilo od Boga z vso modrostjo, da pripravi človeštvo za kraljestvo božje na zemlji, čigar osnova je sveta družina. Jezus Kristus se je zato noč in dan trudil in celo v molitvi se je te točke spomnil. Zapovedal je, naj prosimo: »Pridi kraljestvo tvoje«. Kdor pa pogleda v realno

III. Gospodarski razlogi.

Ako si hočemo pravilno ustrojiti svojo domačijo, moramo dobro poznati in razumeti dobo, v kateri živimo. Pravilno spoznanje pa ne dosežemo, potem vsakodnevni politični frazi in gest in tudi ne potom abstraktnih teorij in osebnih fikcij, temveč le na podlagi vestnega opazovanja razvoja in uvaževanja onih komponent, katere v gotovi dobi dvigajo in pospešujejo napredek človeštva. Na dobljenih izkušnjah sklepamo izvestne zaključke o tem, kako in v katerih smerih moramo uravnati vso našo delavnost, da pridemo najprej do zaželenega cilja, do ozdravljenja bolnega organizma. Izhod mora priti sam od sebe, ako se držimo pokazane poti.

Kaj torej vidimo na gospodarskem polju? Naše gospodarstvo hira vsled ne-normalne in zaostale produkcije, posebno na agrarnem polju; radi negotovosti in nesolidnosti kreditnega, trgovskega in saobračajnega prometa, predvsem pa radi neurejenih finančnih in valutnih razmer, ki se gibajo v nenavadnem profitozljivju z vsem narodnim bogastvom in povzročajo ogromne škode celotnemu narodnemu premoženju. Po treh letih uedinjenja se ni naša sanacija iz enostavnega razloga, ker dajejo smeri celokupnemu gospodarstvu ne strokovni gospodarski razlogi, nego čisto politični motivi. Gospodarsko politiko ne vodijo izkušeni strokovnjaki, marveč ministri kot ekspanzivi strankarske politike, ki delajo po navsvehtih svojih partizanskih prijateljev, tako da odločujejo v vitalnih vprašanjih čisto politični nagibi. To so obče znana dejstva in jih ni treba podrobneje izpeljavati. Hočem se omejiti samo na en značilen primer. Neki večji agrarec je na vprašanje, zakaj naša valuta vedno pada, smehljaje odgovoril, da se on temu nikakor ne čudi, ker je to povsem umljivo pri današnji finančni politiki. Pogledajte n. pr. jaz ne plačujem pravzaprav nikakega zemljiškega davka; kajti se-

danji zemljiški davek, ki stoji takorekoč na predvojni stopnji, nikakor ne prihaja v poštev in ne igra nobene vloge v gospodarski kalkulaciji, ker so se cene zemljišč in poljskih pridelkov tako zvišale, da ne stojijo v nikakem sorazmerju z nizkimi davki.

Pri nestalnih agrarnih odnosih in nesmotreni in počasni izvedbi agrarne reforme se ne more dvigati agrarna produkcija, a nesorazmerna razdelitev davščin ne pospešuje ne delavnosti, ne pridonosti in tudi ne moralne odgovornosti posameznika napram družbi.

Glavni vzroki stagnacije gospodarstva tičijo torej predvsem v sedanjem vladnem sistemu, tako da v splošnih gospodarskih vprašanjih ne odločajo občisti, nego čisto strankarski momenti (volitve itd.) in interesi. Mesto, da bi gospodarstvo vodilo politiko, določa smerice gospodarstvu politika tega ali onega lajka-ministra in njegove stranke. Vzlic temu pa se vendarle opaža mali napredek tudi na tem polju, to pa samo vsled vztrajnega inicijatornega dela ravno stanovskih organizacij in njihovih gospodarskih združenj; to dokazujejo pogosti, vsakoletni sejmi, razstave in druge javne konkurenčne prireditve.

Delo na gospodarskem polju bo imelo vedno več uspeha, čim bolj se bodo gospodarski krogi in njihove gospodarske organizacije in zadruge emancipirale od škodljivih strankarsko-političnih vplivov.

Slabe posledice strankarske politike bi se istofako občutile v finančnih in gospodarstvu posameznih oblasti, zato pa je treba enkrat za vselej izbaciti politiko tudi iz oblastnih skupščin, urejanje gospodarstva in financ pa je prepustiti zastopnikom gospodarskih organizacij, ki so poklicani za to delo, na katero se kot edino merodajni poznavalci tudi najbolje razumejo.

(Dalje prihodnj.)

Zboraši! Podpirajte akcijo vojnih dobrovoljcev!

življenje, vidi, da se razmere na zemlji niso prav nič izpremenile. Nasprotno, veliko slabše so od razmer, ki so vladale za časa Julija Cezarja in Tiberija. Tedaj je vladal med pogansko družbo velekapital, danes pa obema krščansko družbo najogabnejši velekapitalizem z vsemi svojimi izrodki, ki odsevajo v socialni bedi. Ta moloh se ni ustrašil izkoriščati do zadnje kaplje krvi samo moža, temveč je stegnil svoje kremplje tudi po ženi. Pognal jo je v travno, na polje, v pisarno. Iztrgal je ženo iz svojega delokroga, ki ji ga je odločil Bog, in jo vrget v podjetja, da postane konkurenčna sila možu. Iztrgal je mater iz kroga svojih otrok in jo priklenil na stroje.

Šel je še dlje. Uvedel je ta red tudi v podjetja, ki slovijo kot krščanske institucije. Pastirji naroda so dremali, ko je neprijatelj sejnal ljuliko. Gosp. dr. Povše, ali ste že dvignili glas tudi tam? Vprašamo Vas, ali je prav pred Bogom, da se rušijo temelji družine, temelji doma? Ali ste si že kedaj v svojem življenju predočili družino, kjer sta mož in žena v tovarni, v pisarni itd.? Trudna in izmučena prideta domov. Njih notranjost je polna jeze in strupa, ki sta se ga navžila preko 8—12 urnega dela. Doma čakajo otročki, žejni prijazenega, nasmeha in materine ljubezni. Mesto tega — ogabna psotka! ...

Otroci in njihove duše so prejeli blagoslov! Nedolžnost srca so nenadoma pokrili oblaki mračnih misli in daleč na horizontu je videti le še odsev onega dragocenega bisera ... mati! Enakopravnost moža in žene — v krščanski službi —

»Zbor« pravi: »Dom (družina) kot naravna podlaga naroda mora biti tudi družabna podlaga narodne skupnosti.«

Fr. Z.

Priobčujemo z veseljem prejeti članek, ne moremo si pa kaj, da ne bi tudi s svoje strani dodali nekaj vprašanj gospodu doktorju bogoslovja.

Gospod doktor bogoslovja piše poleg drugih neslanosti tudi tole:

»Kristus se je razgovarjal, brez ozira kaj bo kdo rekel, z ženo samaritanko pri vodnjaku, čeprav je bila druge vere, čeprav je že s šestimi možmi živela v konkubinatu. Razgovarjal se je galantno, odlično. Vso jo je smatral za sebi enakopravno.«

V čem meni gospod doktor bogoslovja, ki se je vsekakor v šolah učil tudi logike (čeprav mu je, izgleda, v politiki izhlapela), da je smatral Kristus samaritanko sebi enakopravno? Ali v tem, ker je živela v konkubinatu? Ali smatra konkubinatu kot nekaj kompromis med zakonom in celibatom? Ali se mogoče sam tolaži ali opravičuje pred svetom s tem, da je celo sam Kristus priznal tak kompromis zato, ker je »galantno« razgovarjal s samarijanko?

Gospod doktor bogoslovja piše dalje:

»Neko ženo je pobožna gospoda zalotila ravno v činu zakonske nezvestobe in jo je po svojih predpisih hotela javno s kamenjem bit. Kristus se je zavzel za nesrečno ženo in jo branil. Od sramu so odšli vsi tisti pobožnjaki, ki so v čast božjo hoteli ubiti ženo, kakor da je stekel pes, ne pa njim enakopravna z vsemi človeškimi pravicami.«

Ali spada med človeške pravice tudi zakonolomstvo in flagrantnost? Ali smatra to pravico pri moškem kot čisto »naravno« in zahteva tudi tako seksualno enakopravnost za ženo?

V naslednjem odstavku najdemo sledeči umotvor gospoda doktorja bogoslovja:

»Kristus se je zavzel za prostitutko Magdaleno. Razumel je vso globino ženske duše.«

Ali je po njegovem globina ženske duše in njena enakopravnost v prostituciji?

Konča pa ta doktor bogoslovja ter in spé tudi marksizma honoris causa svoj članek s stavkom:

»Kdor ne prizna ženske enakopravnosti (iz članka je jasno vidno, da meri na seksualno enakopravnost — op. ur.), tudi Kristus ne more priznati, če je le malo logičen.«

Mi pa pravimo: Zares, precej malo logičen mora biti, kdor kaj takega napiše, če je pa zraven še doktor bogoslov-

ja, potem je ta duševna spakedranost naravnost blasfemija, za katero bi se po našem skromnem mišljenju morali zanimati ali njegovi predstojniki ali — zdravniki. Da ne bo nekoč prepozno,

„Danes se bo videlo, ali se nas bojijo, ali se mi njih bojimo“

(Dr. Anton Korošec ob priliki neprepovedljivega tabora na Vrhniki dne 3. junija 1918.)

Od junija meseca 1918. leta naprej je avstrijska vlada prepovedovala napovedane deklaracijske shode in tabore po Sloveniji. Tako n. pr. v Celju, na Grosupljem, v Metliki, na Vrhniki, v Trstu i. t. d. Kljub prepovedi pa so se povsod zbrale ogromne množice ljudstva, ki se niso dale razgnati, temveč so zahtevale zborovanje. Kljub policiji in orožnikom so nastopali govorniki, med njimi skoraj povsod tudi dr. Korošec. Kljub prepovedi so bila veličastna zborovanja. Uspehi teh sestankov so bili veliko večji, kakor pa bi jih imeli shodi, če bi bili dovoljeni. Vsi so samo pričakovali, da napoči dan vstajenja in osvobojenja.

na vseh takih shodih je vsakdo lahko na lastne oči videl, da se na njih res kaže samo tisto, kar je pravilno izjavil dr. Korošec ob taki priliki dne 3. junija 1918 na Vrhniki:

»Danes se bo videlo, ali se nas bojijo, ali se mi njih.«

ORGANIZACIJA »ZBORA«

Ustanovni občni zbor JLG »Zbora« na Jesenicah.

V nedeljo, dne 30. maja t. l. je bila končno tudi pri nas ustanovljena postojanka krajevne organizacije JLG »Zbora«. Ustanovni občni zbor je bil sklican za 9. uro zjutraj v gostilno Tancar. Točno ob napovedani uri je tov. Šiferer otvoril ustanovni občni zbor, iskreno pozdravil zbrane tovariše iz Jesenic, posebno pa iz Ljubljane in Radovljice dole delegate, ter takoj prešel na volitev odbora. Izvoljeni so bili: predsednik tov. Šiferer Ljudvik, mizarški pomočnik; podpredsednik tov. Kržišnik Vinko, ključavničar; tajnik tov. Hmeljak Boris; blagajnik Mihael Tomaž, delavec; odborniki: tov. Kemperle Franc, Klauž Franc, Bevc Leopold, Globočnik Ivan in Hartman Avgust. Pregledniki računov: tov. Barut Viktor, Kočvar Alojzij in Ravnik Anton.

Za delagata na sresko skupščino je bil določen tov. Kržišnik Vinko.

Po izvolitvi posameznih funkcionarjev je pozdravil nove tovariše-borce imenom krajevne organizacije Zbora iz Radovljice tov. Debeljak ter jim želel obilo uspeha in plodonosnega dela, z željo, da se postojanka tega industrijskega centra razvije v močno in borbeno našo organizacijo.

Na predlog tovarišev je bila odposlana udanostno brzojavka Nj. Vel. Kralju Petru II. ter pozdravna brzojavka predsedniku pokreta tov. Dimitriju Ljotiču.

Ob koncu je pozdravil zbrane tovariše kot tajnik organizacijskega področja tovariš Sinkovec iz Ljubljane, ki je v kratkih obrisih podal program in ideologijo Zbora ter končno pozval tovariše, da se vsi kot eden strnejo okrog našega tovariša predsednika Dimitrije Ljotiča, za dosego zmage ideologije in progama Zbora, ki bo obenem zmaga reda, pravice in poštenja.

Kot zadnji je govoril še tov. dr. Mirko Triller iz Radovljice, ki je v lepo zakroženem govoru podal sliko današnje stanja v državi, posebno pa tudi jasno orisal položaj izven naših meja. Za svoja izvajanja sta bila oba govornika iskreno pozdravljena.

Težka je pot industrijskega delavca, toda armada novih, iskrenih in neustranih borcev za pravico, red in poštenje je na pohodu. Ni več daleč čas, ko bo tudi najbednejšim zasijalo toplo jugoslovansko solnce. Zato pozivamo vse poštene in iskrene borce v Zbor!

Brez borbe ni zmage!